

UZASADNIENIE

W dniu 9 listopada 2012 roku Skarb Państwa reprezentowany przez Ministra Skarbu Państwa złożył przeciwko pozwanej (...)w Ł.pozew o:

- 1) uchylenie uchwały nr 5, 6 i 9 Nadzwyczajnego Walnego Zgromadzenia pozwanej Spółki z 9 października 2012 r.;
 - 2) stwierdzenie nieważności uchwały nr 8 Nadzwyczajnego Walnego Zgromadzenia pozwanej Spółki z 9 października 2012 r., ewentualnie
 - 3) uchylenie uchwały nr 8 Nadzwyczajnego Walnego Zgromadzenia pozwanej Spółki z 9 października 2012 r.,
- a nadto o zasądzenie na rzecz powoda kosztów procesu.

W uzasadnieniu pozwu podniesiono, iż Skarb Państwa jest akcjonariuszem mniejszościowym pozwanej spółki akcyjnej. W ocenie powoda, uchwały nr 5 i 6 Nadzwyczajnego Walnego Zgromadzenia (dalej zwanego „NWZ”) pozwanej Spółki z dnia 9 października 2012 r. są sprzeczne z dobrymi obyczajami, mają na celu pokrzywdzenie akcjonariusza i zarazem godzą w interesy Spółki. W uchwałach tych zarząd został umocowany do zbycia oraz nabycia określonych nieruchomości bez podania, choćby minimalnych lub widelkowych, wartości tych nieruchomości („za cenę według swobodnego uznania Zarządu”). W ocenie powoda, umocowanie zarządu do zbywania i nabywania nieruchomości bez choćby określenia ich minimalnej wartości prowadzi de facto do pozbawienia akcjonariusza możliwości uprzedniej kontroli decyzji rodzących istotne skutki majątkowe dla Spółki. Wobec powyższego – zdaniem powoda – uzasadniona staje się obawa, iż taka blankietowa konstrukcja uchwał NWZ została przyjęta po to, aby uniemożliwić kontrolę i ewentualne zaskarżenie uchwał NWZ w przypadku gdyby proponowane ceny transakcyjne na nieruchomościach były krzywdzące dla Spółki (zaniżone ceny zbycia lub zawyżone ceny nabycia). Powód poniósł dalej, iż taka „ucieczka” spod kontroli NWZ w zakresie cen za nabywane i zbywane nieruchomości jest zachowaniem celowym i nielojalnym wobec akcjonariuszy mniejszościowych Spółki. Według powoda, treść uchwał nr 5 i 6 ma na celu odsunięcie akcjonariuszy mniejszościowych, w tym Skarbu Państwa, od wpływu na decyzje o istotnych skutkach majątkowych dla Spółki. Ponadto zarzut co do nielojalnego i niejasnego działania względem akcjonariuszy mniejszościowych staje się jeszcze silniejszy ze względu na to, że zgoda na nabycie nieruchomości udzielona uchwałą nr 5 opiewa na te same nieruchomości, wobec których została udzielona zgoda na zbycie w uchwale nr 6. W ocenie powoda, takie nielojalne wobec mniejszościowych akcjonariuszy Spółki działanie należy uznać za działanie krzywdzące akcjonariusza i sprzeczne z dobrymi obyczajami. Większościowy akcjonariusz zachowuje bowiem poprzez nominowany przez siebie zarząd i radę nadzorczą pełny wgląd i kontrolę nad sprawami Spółki podczas gdy akcjonariusz mniejszościowy jest takiego wglądu i kontroli, w zakresie proporcjonalnym dla jego udziału w kapitale, pozbawiany. Przyjęta w uchwałach nr 5 i 6 NWZ treść umocowania zarządu stanowi na tyle silne zagrożenie dla godziwego ustalenia cen transakcyjnych zbywanych i nabywanych nieruchomości, iż w sposób ewidentny narusza interes Spółki.

Ponadto, w ocenie powoda, uchwała nr 8 NWZ z dnia 9 października 2012 r. zawiera postanowienie sprzeczne z ustawą i jako taka powinna zostać uznana za nieważną w całości. Zgodnie z ww. uchwałą „zbycie i wydzierżawienie przedsiębiorstwa lub jego zorganizowanej części oraz ustanowienie na nich ograniczonego prawa rzeczowego” zostało przypisane do kompetencji Rady Nadzorczej. Tymczasem zgodnie z art. 393 pkt 3) k.s.h., zbycie i wydzierżawienie przedsiębiorstwa lub jego zorganizowanej części oraz ustanowienie na nich ograniczonego prawa rzeczowego wymaga bezwzględnie uchwały walnego zgromadzenia. Przepis art. 393 pkt 3) k.s.h. ma zatem charakter normy bezwzględnie obowiązującej. Z tego względu nie jest możliwe przypisanie radzie nadzorczej Spółki kompetencji do „zbycia i wydzierżawienia przedsiębiorstwa lub jego zorganizowanej części oraz ustanowienie na nich ograniczonego prawa rzeczowego. Taki zapis zawarty w uchwale nr 8 czyni ją sprzeczną z ustawą.

Powód argumentował dalej, iż niezależnie od przesłanek stwierdzenia nieważności uchwały nr 8 NWZ z dnia 9 października 2012 r., należy wskazać na przesłanki do uchylenia uchwał nr 8 i 9 NWZ z dnia 9 października 2012 r., ze

względu na ich sprzeczność z dobrymi obyczajami, pokrzywdzenie akcjonariuszy i godzenie w interesy Spółki. Strona powodowa zwróciła uwagę, iż dokonane zaskarżonymi uchwałami zmiany umowy Spółki prowadzą do pozbawienia możliwości uprzedniej kontroli przez walne zgromadzenie, a w tym akcjonariuszy mniejszościowych, decyzji o mających istotne skutki majątkowe dla Spółki. Decyzje dotyczące istotnego mienia Spółki, na skutek wprowadzonych do umowy Spółki w dniu 9 października 2012 r. zmian, podejmowane bowiem będą przez zarząd za zgodą rady nadzorczej, bez konieczności poprzedzenia ich – jak to miało miejsce dotychczas – zgodą walnego zgromadzenia. Jednocześnie zarząd został zwolniony z dotychczasowego obowiązku zwracania się do rady nadzorczej o zgodę na dokonywanie czynności dotyczących majątku Spółki o wartości przekraczającej 250.000 zł. W ocenie powoda, zaskarżone uchwały naruszają interes Spółki poprzez zbyt daleko idące ograniczenie jej wewnętrznych mechanizmów kontroli, poprzedzających podejmowanie decyzji o istotnych skutkach majątkowych.

Zaskarżone Uchwały Nr 8 i 9 Nadzwyczajnego Walnego Zgromadzenia Spółki przesuwają kompetencje w zakresie gospodarowania nieruchomościami oraz majątkiem przedsiębiorstwa z walnego zgromadzenia na radę nadzorczą. Dokonane na podstawie powyższych uchwał przesunięcie kompetencji, w sytuacji gdy jeden z akcjonariuszy ma akcje umożliwiające mu de facto decydowanie o wszystkich sprawach pozwanej Spółki, prowadzi w rezultacie – zdaniem powoda – do zminorowania akcjonariuszy mniejszościowych i pogłębienia monopolu decyzyjnego jednego akcjonariusza. Powyższe przesunięcie kompetencji prowadzi także do pozbawienia akcjonariuszy mniejszościowych możliwości uzyskiwania informacji o fakcie podejmowania powyższych czynności przez Spółkę, chociażby poprzez samo umieszczenie informacji w porządku obrad walnego zgromadzenia, oraz wpływu na podejmowane decyzje. Przekazanie uprawnień walnego zgromadzenia radzie nadzorczej oraz zarządowi wiąże się w istocie z pozbawieniem pozostałych akcjonariuszy – poza jednym, skupiającym w swoim ręku większość udziałów – kontroli działalności rady i zarządu. Należy mieć bowiem na uwadze fakt, iż w przeciwieństwie do uchwał walnego zgromadzenia, uchwał rady nadzorczej i zarządu nie można zaskarżyć w drodze powództwa o uchylenie. W przeciwieństwie do uchwał walnego zgromadzenia, kodeks spółek handlowych nie reguluje kontroli prawidłowości uchwał rady nadzorczej oraz zarządu ani w trybie wewnątrz korporacyjnym, ani na drodze sądowej. Uchwały te mogą być oceniane jedynie przez pryzmat kryteriów określonych w art. 58 k.c., w drodze powództwa opartego na art. 189 k.p.c. Tym samym – w ocenie strony powodowej – przekazanie w niniejszej sprawie radzie nadzorczej dotychczasowych kompetencji walnego zgromadzenia w zakresie gospodarowania nieruchomościami oraz majątkiem przedsiębiorstwa, jest sprzeczne z dobrymi obyczajami i ma na celu pokrzywdzenie akcjonariuszy, albowiem powoduje osłabienie ich kontroli nad funkcjonowaniem spółki.

Niezależnie od powyższych zarzutów powód wskazał, iż jego zdaniem zmiany w Statucie Spółki zostały dokonane w sposób redakcyjnie niedbały i rodzący wątpliwości interpretacyjne. Zgodnie bowiem z uchwałą nr 8, według zmienionego Statutu Spółki, m.in. „do szczególnych kompetencji Rady Nadzorczej należy zbycie i wydzierżawienie przedsiębiorstwa lub jego zorganizowanej części oraz ustanowienie na nich ograniczonego prawa rzeczowego” oraz „nabycie i zbycie nieruchomości, użytkowania wieczystego lub udziału w nieruchomości”. Z powyższego, nowego zapisu Statutu Spółki wynika poważna wątpliwość, czy dokonanie powyższych czynności na majątku Spółki wymaga zgody rady nadzorczej, jej opinii czy też może rada nadzorcza miałaby samodzielnie dokonywać tych czynności w imieniu Spółki, co byłoby niezgodne z zasadami reprezentacji spółki akcyjnej wynikającymi z Kodeksu spółek handlowych. Formułowanie zmian Statutu Spółki w sposób prowadzący do wątpliwości interpretacyjnych zapisów Statutu również w ocenie powoda należy uznać za sprzeczne z dobrymi obyczajami. Reasumując, w ocenie powoda zaskarżone uchwały nr 8 i 9, godząc w interesy spółki oraz mając na celu pokrzywdzenie mniejszościowych akcjonariuszy, naruszają również dobre obyczaje (pozew k. 2-9).

W odpowiedzi na pozew pozwana wniosła o oddalenie powództwa oraz zasądzenie na jej rzecz kosztów procesu. Pozwana zakwestionowała argumentację powoda odnoszącą się do uchwał nr 5 i 6, podnosząc, iż nie zaszła żadna z ustawowych przesłanek uzasadniających uchylenie uchwał opisanych w pozwie. Pozwana podała, iż jej zarząd przedstawił obszernie motywy, dla których zamierza zbyć nieruchomości należące obecnie do Spółki i nabyć inne, przy czym pierwsza z nich została już nabyta przez Spółkę, zaś w stosunku do drugiej Urząd Miasta Ł. ogłosił już przetarg. Ponadto, nabycie tych działek ma miejsce w wykonaniu zobowiązań inwestycyjnych Spółki zawartych w umowie

prywatyzacyjnej. Treść ww. uchwał ma umożliwić zarządowi pozwanej sformułowanie oferty sprzedaży w sposób elastyczny i przeprowadzić proces sprzedaży w sposób korzystny dla Spółki. Pozwana podniosła także w odniesieniu do wszystkich zaskarżonych uchwał, iż powód nie wykazał okoliczności ich podjęcia w celu, albo przynajmniej z realnym zamiarem, pokrzywdzenia współnika, a nadto nie wykazał ich sprzeczności z dobrymi obyczajami lub godzenia w interesy Spółki. Pozwana, nie odnosząc się wprost do argumentacji powoda dotyczącej nieważności uchwały nr 8, zakwestionowała jego argumentację dotyczącą niemożności stwierdzenia nieważności uchwały w części (odpowiedź na pozew k. 40-43).

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

Skarb Państwa jest akcjonariuszem mniejszościowym pozwanej Spółki Fabryka (...) S.A. z siedzibą w Ł.. Udział Skarbu Państwa w kapitale zakładowym Spółki wynosi 5,265385%. Skarb Państwa nie posiada swoich reprezentantów w organach Spółki (bezsporne).

Większościowym akcjonariuszem pozwanej Spółki jest (...) S.A., która posiada ponad 75% akcji pozwanej. Oprócz powoda i ww. akcjonariusza, pozostałe akcje pozwanej Spółki posiadają osoby fizyczne (dowód: zeznania świadka W. K. k. 167-171).

Statut pozwanej Spółki w brzmieniu obowiązującym w dniu 9 października 2012 r., stanowił m.in.:

- w § 22 pkt 12 – iż do szczególnych kompetencji rady nadzorczej należy m.in. wyrażanie zgody na składanie przez zarząd w imieniu Spółki oświadczeń w zakresie praw i obowiązków majątkowych Spółki, w tym zaciągania przez Spółkę zobowiązań i nabywania praw, o ile wartość jednostkowego zobowiązania lub prawa jest wyższa niż 250.000 zł;
- w § 30 ust. 2 pkt 11 – iż do kompetencji walnego zgromadzenia Spółki należy w szczególności m.in. zbycie i wydzierżawienie przedsiębiorstwa lub jego zorganizowanej części oraz ustanowienie na nich ograniczonego prawa rzeczowego;
- w § 30 ust. 2 pkt 12 – iż do kompetencji walnego zgromadzenia Spółki należy w szczególności m.in. nabycie i zbycie nieruchomości, użytkowania wieczystego lub udziału w nieruchomości

(bezsporne – kopia statutu pozwanej Spółki k. 10-15) .

Na Nadzwyczajnym Walnym Zgromadzeniu Akcjonariuszy pozwanej Spółki w dniu 9 października 2012 roku zostały podjęte m.in.:

a) uchwała nr 5, w której na podstawie § 30 pkt 12 Statutu Spółki udzielono zarządowi zgody na nabycie nieruchomości stanowiącej działkę nr (...) przy ul. (...) w Ł., za cenę 117.096 zł oraz na nabycie nieruchomości stanowiącej działkę gruntu nr (...) przy ul. (...) w Ł., „za cenę według swobodnego uznania Zarządu”;

b) uchwała nr 6, w której na podstawie § 30 pkt 12 Statutu Spółki udzielono zarządowi zgody na zbycie prawa wieczystego użytkowania działek gruntu nr (...) przy ul. (...) w Ł. oraz na zbycie nieruchomości stanowiącej działki gruntu nr (...) przy ul. (...) w Ł. – „za cenę według swobodnego uznania Zarządu”;

c) uchwała nr 8, w której zmieniono § 22 Statutu Spółki, w ten sposób, iż:

- skreślono pkt 12,
- w związku ze skreśleniem pkt 12, punktom 13 i 14 nadano nową numerację – odpowiednio 12 i 13,
- dodano pkt 14 o brzmieniu: „zbycie i wydzierżawienie przedsiębiorstwa lub jego zorganizowanej części oraz ustanowienie na nich ograniczonego prawa rzeczowego”,

- dodano pkt 15 o brzmieniu: „nabycie i zbycie nieruchomości, użytkowania wieczystego lub udziału w nieruchomości”;

d) uchwała nr 9, w której zmieniono § 30 ust. 2 Statutu Spółki w ten sposób, iż:

-
- skreślono punkty 11 i 12,
- w związku ze skreśleniem punktów 11 i 12, punkty od 13 do 20 otrzymują nową numerację – od 11 do 18.

Obecny na zgromadzeniu przedstawiciel akcjonariusza Skarbu Państwa głosował przeciwko powzięciu skarżonych uchwał i zgłosił swój sprzeciw do protokołu (bezsporne – kopia protokołu Nadzwyczajnego Walnego Zgromadzenia Spółki k. 16-21).

Nabycie nieruchomości stanowiącej działkę gruntu nr (...) (wymienionej w zaskarżonej uchwale nr 5) miało nastąpić w wyniku przetargu ogłoszonego przez jej właściciela – Gminę Ł. (dowód: zeznania świadka W. K. k. 167-171).

Nieruchomość stanowiąca działkę gruntu nr (...), opisana w uchwale nr 5 NWZ z 9.10.2012 r., została sprzedana przez Miasto Ł. na rzecz pozwanej Spółki w dniu 6 listopada 2012 r., za cenę 117.096 zł (dowód: odpis aktu notarialnego umowy sprzedaży k. 51-56).

Nie można było określić dla zarządu Spółki limitów ceny sprzedaży działek należących do pozwanej, albowiem sprzedaż ta planowana była wariantowo, jako sprzedaż wszystkich przedmiotowych działek razem albo każdej z działek osobno – w zależności od tego, które z rozwiązań byłoby dla pozwanej bardziej opłacalne. Sprzedaż ta ma umożliwić uzyskanie środków na wybudowanie nowej fabryki w specjalnej strefie ekonomicznej (dowód: zeznania świadka W. K. k. 167-171).

Sąd zważył, co następuje:

Legitymacja czynna powoda w zakresie wszystkich roszczeń pozwu nie była przedmiotem sporu między stronami, dla porządku jedynie należy zatem stwierdzić, iż powodowi przysługiwało prawo zaskarżenia uchwał opisanych w pozwie zarówno w ramach powództwa o ich uchylenie, jak i o stwierdzenie ich nieważności. Zgodnie bowiem z art. 422 § 2 k.s.h., jak i z art. 425 § 1 k.s.h., prawo do wytoczenia takich powództw przysługuje m.in. akcjonariuszowi, który głosował przeciwko uchwale, a po jej powzięciu zażądał zaprotokołowania sprzeciwu. Wymogi te bezspornie spełnił powód, podobnie, jak i wymogi co do terminu zaskarżenia uchwał opisanych w pozwie.

Najdalej idące roszczenie pozwu dotyczy stwierdzenia nieważności uchwały nr 8 Nadzwyczajnego Walnego Zgromadzenia pozwanej Spółki z 9 października 2012 r., ze względu na jej sprzeczność z ustawą, oparte na art. 425 § 1 k.s.h.

Zgodnie z art. 393 pkt 3 k.s.h., zbycie i wydzierżawienie przedsiębiorstwa lub jego zorganizowanej części oraz ustanowienie na nich ograniczonego prawa rzeczowego wymaga uchwały walnego zgromadzenia. Jest to przepis bezwzględnie obowiązujący, który nie może podlegać modyfikacjom w statucie spółki akcyjnej. Zatem uchwała nr 8 Nadzwyczajnego Walnego Zgromadzenia pozwanej Spółki z 9 października 2012 r., w części, w jakiej dodaje do kompetencji rady nadzorczej pozwanej Spółki uprawnienie do wyrażania zgody na zbycie i wydzierżawienie przedsiębiorstwa lub jego zorganizowanej części oraz ustanowienie na nich ograniczonego prawa rzeczowego, jest sprzeczna z wymienionym wyżej przepisem art. 393 pkt 3 k.s.h. W konsekwencji, zgłoszone przez powoda żądanie stwierdzenia jej nieważności w tym zakresie jest uzasadnione i zostało uwzględnione w punkcie 1 wyroku Sądu.

Sprzeczności z ustawą nie sposób natomiast stwierdzić w przypadku pozostałej części przedmiotowej uchwały nr 8. Zgodnie bowiem z art. 393 pkt 4 k.s.h., nabycie i zbycie nieruchomości, użytkowania wieczystego lub udziału w nieruchomości, wymaga uchwały walnego zgromadzenia, chyba że statut stanowi inaczej. Zatem w tym przypadku – inaczej, niż w zakresie zbycia i wydzierżawienia przedsiębiorstwa lub jego zorganizowanej części oraz ustanowienia na

nich ograniczonego prawa rzeczowego – przepis ustawy dopuszcza możliwość odmiennego uregulowania tej kwestii w statucie spółki, i tak też stało się w dalszej części zaskarżonej uchwały nr 8, przez co nie sposób uznać tego postanowienia uchwały za nieważny.

Sąd nie podziela przy tym poglądu, zgodnie z którym nie jest możliwe stwierdzenie nieważności uchwały w części, a jedynie w całości. Jeśli bowiem sprzeczna z ustawą jest jedynie część uchwały mająca charakter autonomiczny, która nie jest nierozdzielnie związana z innymi elementami kwestionowanej czynności prawnej (np. część ta mogłaby stanowić osobną uchwałę bez naruszenia celu prawnego uchwalenia zarówno jej, jak i pozostałych jej postanowień), to brak jest podstaw do rozciągania jej nieważności także na inne, autonomiczne wobec niej, części tej samej uchwały, chyba, że część taka stanowi istotny składnik całej uchwały i z okoliczności sprawy wynika, że cała uchwała nie zostałaby podjęta bez owego nieważnego postanowienia.

W rozpoznanej sprawie, część uchwały nr 8, w zakresie, w jakim jest ona sprzeczna z bezwzględnie obowiązującym przepisem ustawy, stanowi autonomiczną część owej uchwały, dotyczącą odrębnego od innych uprawnień walnego zgromadzenia. Okoliczności sprawy nie wykazują jej nierozdzielnego związku z pozostałą częścią tej uchwały, rozumianego w ten sposób, że uchwała ta w braku tego elementu nie zostałaby przyjęta w ogóle. Przemawia to za zasadnością stwierdzenia nieważności owej uchwały jedynie w części określonej w punkcie 1 wyroku Sądu, tj. w jakiej jest ona sprzeczna z ustawą, nie zaś w całości.

W pozostałej części żądania pozwu zmierzają do uchylecia opisanych w nim uchwał walnego zgromadzenia pozwanej Spółki, na podstawie art. 422 § 1 k.s.h. Zgodnie z tym przepisem prawa, uchwała walnego zgromadzenia sprzeczna ze statutem bądź dobrymi obyczajami i godząca w interes spółki lub mająca na celu pokrzywdzenie akcjonariusza może być zaskarżona w drodze wytoczonego przeciwko spółce powództwa o uchylenie uchwały.

Z tego sformułowania można wnosić, że dla wytoczenia powództwa o uchylenie uchwały nie wystarczy samo „powzięcie uchwały wbrew postanowieniom statutu”, lecz musi zachodzić dodatkowa przesłanka w postaci „godzenia w interes spółki” lub zamiaru „pokrzywdzenia akcjonariusza”. W konsekwencji, uprawniony podmiot może dochodzić uchylenia uchwały, jeżeli zachodzi którakolwiek z następujących sytuacji:

- 1) uchwała jest sprzeczna ze statutem i godzi w interes spółki;
- 2) uchwała jest sprzeczna ze statutem i ma na celu pokrzywdzenie akcjonariusza;
- 3) uchwała jest sprzeczna ze statutem, godzi w interes spółki i ma na celu pokrzywdzenie akcjonariusza;
- 4) uchwała jest sprzeczna z dobrymi obyczajami i godzi w interes spółki;
- 5) uchwała jest sprzeczna z dobrymi obyczajami i ma na celu pokrzywdzenie akcjonariusza;
- 6) uchwała jest sprzeczna z dobrymi obyczajami, godzi w interes spółki i ma na celu pokrzywdzenie akcjonariusza.

Zawsze zatem przynajmniej dwie przesłanki wadliwości uchwały muszą zachodzić łącznie. Ponieważ powód nie podniósł sprzeczności którejkolwiek z zaskarżonych uchwał ze statutem pozwanej Spółki, przeto dalsze rozważania ograniczyć wypada do przesłanek opisanych w punktach 4)-6).

Zaznaczyć należy, iż ciężar dowodu w zakresie ww. przesłanek wadliwości uchwały spoczywa na powodzie. Skarżący uchwałę w drodze powództwa o jej uchylenie określić zatem winien nie tylko, jakie to „dobre obyczaje” zostały naruszone, ale i skonkretyzować (i wykazać) na czym polega godzenie w interes spółki lub cel pokrzywdzenia akcjonariusza.

Strona powodowa w zakresie uchwał opisanych w pozwie powoływała się na zarzut sprzeczności z dobrymi obyczajami, zarzut celu pokrzywdzenia akcjonariusza oraz zarzut godzenia w interesy spółki.

W ocenie Sądu, zarzuty te okazały się uzasadnione jedynie w stosunku do części uchwały nr 8, w jakiej uchwała ta dodaje do § 22 statutu Spółki punkt 15, który rozszerza kompetencje rady nadzorczej Spółki na wyrażanie zgody na nabycie i zbycie nieruchomości, użytkowania wieczystego lub udziału w nieruchomości, kosztem kompetencji walnego zgromadzenia, które uprawnienie takie miało utracić mocą uchwały nr 9. Uwzględnienie zarzutów pozwu w zakresie tej części uchwały nr 8 skutkowało zarazem ich uwzględnieniem także w zakresie komplementarnej z nią części uchwały nr 9, która powodowała utratę tej samej kompetencji walnego zgromadzenia – a zatem w tym zakresie uchwałę nr 8 i 9 należy traktować jako regulujące przeniesienie określonych w nich uprawnień walnego zgromadzenia na rzecz rady nadzorczej. W drugiej natomiast części uchwała nr 9 regulowała wykreślenie spośród uprawnień walnego zgromadzenia, uprawnienia przysługującego mu wprost z mocy ustawy – tj. omawianego wcześniej wymogu podejmowania uchwały w przedmiocie zbycia i wydzierżawienia przedsiębiorstwa lub jego zorganizowanej części oraz ustanowienia na nich ograniczonego prawa rzeczowego, w związku z ustanowieniem takiego prawa na rzecz rady nadzorczej uchwałą nr 8. Ta część uchwały nr 9 zostanie poddana rozważaniom w dalszym toku rozważań Sądu.

Pojęcie „dobre obyczaje” odnosi się nie tylko do uczciwości kupieckiej skierowanej na zewnątrz funkcjonowania spółki (w stosunku do innych uczestników obrotu gospodarczego), ale przede wszystkim do stosunków wewnętrznych w spółce, w tym relacji pomiędzy akcjonariuszami.

Jeśli chodzi o cel pokrzywdzenia akcjonariusza, decydujące nie jest natomiast to, jaki był „zamiar” akcjonariuszy głoszących za podjęciem uchwały, tylko to, czy uchwała wiedzie do pokrzywdzenia (które w doktrynie i orzecznictwie jest szeroko rozumiane). Podobne stanowisko zajął Sąd Najwyższy w uchwale z 27.03.2013 r. (sygn. I CSK 407/12), w której stwierdził m.in., iż „uchwała mająca na celu pokrzywdzenie akcjonariusza oznacza zarówno sytuację, gdy cel pokrzywdzenia akcjonariusza istnieje w trakcie podejmowania uchwały, jak również sytuację, w której pokrzywdzenie akcjonariusza nie jest zakładane w chwili podejmowania uchwały, jednak treść uchwały jest taka, że jej wykonanie prowadzi w konsekwencji do jego pokrzywdzenia”. W grę wchodzić mogą tu jednak tylko takie interesy akcjonariusza, które uznać należy za godne ochrony prawnej w zestawieniu (w konfrontacji) z interesami spółki i innych akcjonariuszy, a zarazem spełniona jest przesłanka naruszenia dobrych obyczajów.

Co się tyczy przesłanki „godzenia w interes spółki”, może tu chodzić również o uchwały walnego zgromadzenia, podjęte z naruszeniem wymagania lojalności wobec akcjonariusza, mającego znaczący pakiet akcji. Podejmowanie uchwał przy założeniu jej efektywnościowego celu nie może bowiem odbywać się z naruszeniem wymogu lojalnego postępowania wobec poważnych akcjonariuszy. W przeciwnym razie uchwały pozostają sprzeczne z dobrymi obyczajami i mogą godzić w interes spółki i mieć na celu pokrzywdzenie akcjonariusza.

Zaskarżone uchwały: nr 8 w zakresie dodania do § 22 statutu Spółki punktu 15, ustanawiającego na rzecz rady nadzorczej uprawnienie do wyrażania zgody na nabycie i zbycie nieruchomości, użytkowania wieczystego lub udziału w nieruchomości, oraz nr 9 w zakresie pozbawienia walnego zgromadzenia takiego dotychczasowego uprawnienia, są sprzeczne w dobrymi obyczajami, mają na celu pokrzywdzenie mniejszościowych akcjonariuszy pozwanej Spółki oraz godzą w interes owej Spółki.

Sąd podziela argumentację zaprezentowaną przez stronę powodową, iż uchwały te – w opisanym wyżej zakresie – są ze sobą funkcjonalnie ściśle związane i muszą być oceniane łącznie.

Dokonane zaskarżonymi uchwałami nr 8 i 9 zmiany umowy Spółki przesunięcie kompetencji organów spółki w ważnych sprawach, dotyczących trwałej (własność lub współwłasność nieruchomości) bądź długotrwałej (użytkowanie wieczyste) substancji majątku spółki, w sytuacji gdy jeden z akcjonariuszy ma pakiet akcji umożliwiający mu faktycznie decydowanie o wszystkich sprawach pozwanej Spółki, prowadzi w rezultacie do zminorowania akcjonariuszy mniejszościowych i pogłębienia monopolu decyzyjnego jednego akcjonariusza.

Powyższe przesunięcie kompetencji między organami spółki prowadzi także do pozbawienia akcjonariuszy mniejszościowych możliwości uzyskiwania informacji o fakcie podejmowania powyższych czynności przez Spółkę,

choćby poprzez samo umieszczenie informacji w porządku obrad walnego zgromadzenia, oraz wpływu na podejmowane decyzje.

Przekazanie uprawnień walnego zgromadzenia radzie nadzorczej wiąże się także z pozbawieniem pozostałych akcjonariuszy – poza jednym, skupiającym w swoim ręku większość udziałów – kontroli działalności rady nadzorczej i zarządu. W przeciwieństwie do uchwał walnego zgromadzenia, Kodeks spółek handlowych nie reguluje kontroli prawidłowości uchwał rady nadzorczej oraz zarządu ani w trybie wewnątrz korporacyjnym, ani na drodze sądowej. Uchwały te mogą być oceniane jedynie przez pryzmat kryteriów określonych w art. 58 k.c., w drodze powództwa opartego na art. 189 k.p.c. – jednakże kryteria prawne oceny na podstawie tychże norm generalnych nie w pełni pokrywają się z przesłankami zaskarżenia uchwał walnego zgromadzenia, wynikającymi z k.s.h.

Taki rezultat podjęcia przedmiotowych uchwał wypełnia wskazane w pozwie przesłanki ich uchylenia w omawianym zakresie. Kryterium dobrych obyczajów w stosunkach między akcjonariuszami spółki akcyjnej zakazuje bowiem podejmowania przez akcjonariusza większościowego działań w istotny sposób ograniczających uprawnienia kontrolne pozostałych akcjonariuszy, przysługujące im w statucie spółki. Ograniczenie to nie wynika przy tym z żadnego obiektywnego czynnika powodującego celowość takich działań na płaszczyźnie interesu samej spółki. Nie zostało w szczególności udowodnione, aby akcjonariusze mniejszościowi nadużywali swoich uprawnień kontrolnych w stosunku do uchwał walnego zgromadzenia, np. wykonując permanentnie i w sposób oczywiście bezzasadny przysługujące im prawo do zaskarżania uchwał walnego zgromadzenia do sądu, powodując tym istotne negatywne skutki w sferze funkcjonowania spółki. Zatem w ustalonych okolicznościach odbieranie owym akcjonariuszom wpływu na wszczynanie procedur kontrolnych wobec uchwał decydujących o zasadniczych sprawach majątku spółki, jakimi są uchwały dotyczące nieruchomości, jest działaniem skutkującym pokrzywdzeniem mniejszościowych akcjonariuszy oraz naruszającym również dobre obyczaje.

Ponadto, skoro Sąd stwierdził nieważność uchwały nr 8 w części ustanawiającej na rzecz rady nadzorczej uprawnienie zastrzeżone ustawowo wyłącznie walnemu zgromadzeniu, to utrzymywanie w mocy postanowienia uchwały nr 9, w której to samo uprawnienie zostało wykreślone spośród uprawnień walnego zgromadzenia (w sposób prawnie bezskuteczny, w związku z treścią art. 393 pkt 3 k.s.h., stanowiącego normę *ius cogens*), stanowi o jego sprzeczności z dobrymi obyczajami oraz godzi w interes spółki. Odpadł bowiem przede wszystkim cel owego postanowienia uchwały nr 9, jakim było przeniesienie na rzecz rady nadzorczej dotychczasowego uprawnienia walnego zgromadzenia do podejmowania uchwał w sprawie zbycia i wydzierżawienia przedsiębiorstwa lub jego zorganizowanej części oraz ustanowienia na nich ograniczonego prawa rzeczowego. Dobre obyczaje i interes spółki wymagają zaś, aby eliminować m.in. podjęte uchwały, których cel i sens prawny odpadł np. na skutek stwierdzenia nieważności innej, związanej z nimi ściśle, uchwały.

Co się tyczy zaskarżonych pozwem uchwał nr 5 i 6, w ocenie Sądu nie zostało wykazane przez stronę powodową, aby uchwały te były sprzeczne z dobrymi obyczajami, godziły w interes spółki oraz miały na celu pokrzywdzenie akcjonariusza. Argumentacja strony powodowej, oparta na tezie o możliwej dowolności działań zarządu Spółki w zakresie zbycia lub nabycia nieruchomości wskazanych w ww. uchwałach, które to działania – nie poddane żadnym ograniczeniom kwotowym – mogą być „krzywdzące dla Spółki”, nie znajduje oparcia w materiale dowodowym przedstawionym w sprawie, a przede wszystkim w obowiązujących przepisach prawa. Rację ma bowiem w tej kwestii strona pozwana podnosząc, iż „swobodne uznanie” zarządu nie oznacza dowolności działań jego członków. Zauważyć však należy, iż zgodnie z art. 483 k.s.h., członek zarządu odpowiada wobec spółki za szkodę wyrządzoną działaniem lub zaniechaniem sprzecznym z prawem lub postanowieniami statutu spółki, chyba że nie ponosi winy; poza tym powinien on przy wykonywaniu swoich obowiązków dolożyć staranności wynikającej z zawodowego charakteru swojej działalności. Możliwość zatem działania zarządu w określonym zakresie według „swobodnego uznania” zawsze ograniczone jest ustawowym wymogiem zachowania w sposób zgodny z prawem, postanowieniami statutu spółki oraz starannością wynikającą z zawodowego charakteru swojej działalności (a zatem podwyższoną w stosunku do staranności „zwykłej”). Dlatego też sam brak ograniczeń kwotowych dla czynności zarządu, podejmowanych bez zgody walnego zgromadzenia spółki, na zbycie lub nabycie określonych w uchwałach nieruchomości, nie musi automatycznie stanowić o sprzeczności tych uchwał z dobrymi obyczajami, ich celu (bądź skutku) pokrzywdzenia akcjonariuszy

albo o godzeniu w interes spółki. W wielu zresztą spółkach prawa handlowego takie ograniczenia kwotowe co do samodzielnych czynności zarządu nie są praktykowane i sytuacje takie nie skutkują automatycznie nadużyciami ze strony zarządu. W niniejszej sprawie ponadto strona pozwana przedstawiła dowód z zeznań świadka W. K., z którego wynika celowość podjęcia takich właśnie uchwał, pozbawionych limitów kwotowych, ze względu na konieczność brania pod uwagę różnych wariantów w procedurach nabycia i zbycia nieruchomości opisanych w uchwałach 5 i 6 oraz elastycznego, dostosowanego do sytuacji ofertowej, zachowania reprezentantów Spółki. Powód nie przedstawił natomiast żadnego kontrdowodu, z którego wynikałby np. brak obiektywnej, uzasadnionej realiami rynkowymi, potrzeby wyposażania zarządu w uprawnienie do czynności prawnych określonych w uchwałach nr 5 i 6 NWZ pozwanej, nieskrępowane limitami kwotowymi. Powód nie wykazał także przyczyn, dla których powoływane przez niego dotychczasowe uprawnienia kontrolne mniejszościowych akcjonariuszy, jakie na skutek owych uchwał mogą doznać uszczerbku, w tym przypadku powinny otrzymać priorytet przed umożliwieniem zarządowi podejmowania szybkich i dostosowanych do aktualnej sytuacji ofertowej na rynku, decyzji o kwotach transakcji dotyczących nieruchomości. Nie zawsze bowiem faktyczne uszczuplenie uprawnień akcjonariuszy mniejszościowych jest sprzeczne z dobrymi obyczajami, zmierza do ich pokrzywdzenia czy godzi w interes spółki, a jedynie wówczas, gdy gospodarczy cel takiego działania i związane z nim spodziewane korzyści dla spółki i wszystkich jej akcjonariuszy, nie rekompensuje z nadwyżką rozmiaru owego uszczerbienia. W przypadku zaskarżonych uchwał 5 i 6 NWZ pozwanej, ów cel gospodarczy wyjaśniony przez stronę pozwaną, co do którego powód nie przedstawił żadnych kontrdowodów, nie pozwala na przyjęcie, iż uchwały te spełniają przesłanki uzasadniające ich uchylenie. W konsekwencji powództwo w tym zakresie podlegało oddaleniu.

Podobna argumentacja dotyczy żądania uchylenia uchwały nr 8 NWZ pozwanej w zakresie skreślenia pkt 12 § 22 statutu Spółki, wymieniającego wśród szczególnych kompetencji rady nadzorczej, wyrażania zgody na składanie przez zarząd w imieniu Spółki oświadczeń w zakresie praw i obowiązków majątkowych Spółki, w tym zaciągania przez Spółkę zobowiązań i nabywania praw, o ile wartość jednostkowego zobowiązania lub prawa jest wyższa niż 250.000 zł.

Celem gospodarczym takiego zdjęcia ograniczenia kwotowego działalności zarządu spółki jest zwykle zwiększenie elastyczności i szybkości podejmowanych przez zarząd decyzji odnoszących skutki w zakresie kondycji finansowej i gospodarczej oraz mienia spółki. Niewątpliwie także skutkiem zniesienia owego graniczenia swobody działań zarządu spółki jest pewne osłabienie mechanizmów kontroli wewnętrznej w spółce. Jednakże powód, domagając się uchylenia uchwały walnego zgromadzenia w tym przedmiocie, winien wykazać, że wskazane przez niego osłabienie mechanizmów kontroli wewnętrznej jest na tyle znaczące, że usuwa w cień ewentualne korzyści dla spółki, związane z umożliwieniem zarządowi nabywania w imieniu spółki praw i zaciągania zobowiązań w sposób bardziej elastyczny i szybki, dostosowany do zmieniającej się dynamicznie sytuacji rynkowej. Podobnie bowiem, jak w przypadku analizowanych wyżej uchwał nr 5 i 6, nie każde osłabienie mechanizmów wewnętrznej kontroli organów spółki (tym bardziej, jeśli mechanizmy te przed ich zmianą przewyższają standard ustawowy) jest sprzeczne z dobrymi obyczajami, zmierza do pokrzywdzenia akcjonariuszy albo godzi w interes spółki, a tylko takie, którego cel (gospodarczy bądź inny) i związane z nim korzyści dla spółki i jej akcjonariuszy, nie rekompensuje możliwych negatywnych skutków owego osłabienia kontroli. Powód nie wykazał za pomocą dowodów, aby zaskarżona uchwała nr 8 NWZ pozwanej spółki w omawianym obecnie zakresie rodziła tak daleko idące negatywne skutki dla powoda jako akcjonariusza spółki lub samej spółki, że ewentualne korzyści z wejścia w życie owej uchwały skutków tych nie zrekompensują.

Tu także poczynić należy rozróżnienie pomiędzy omawianą częścią uchwały nr 8 a zawartym w tejże uchwale – omówionym wcześniej – postanowieniem dodającym do § 22 statutu Spółki punkt 15, ustanawiający na rzecz rady nadzorczej uprawnienie do wyrażania zgody na nabycie i zbycie nieruchomości, użytkowania wieczystego lub udziału w nieruchomości, oraz uchwałą nr 9 w zakresie pozbawienia walnego zgromadzenia takiego dotychczasowego uprawnienia. W tym bowiem zakresie Sąd uchwały te uchylił, a wydają się one zbliżone do omawianego obecnie postanowienia uchwały nr 8.

Jednakże uchwały te, w zakresie, w jakim zostały uchylone przez Sąd, dotyczyły przekazania określonych kompetencji walnego zgromadzenia na rzecz rady nadzorczej, zatem słusznie powód wskazywał na związane z tym daleko idące ograniczenie mniejszościowych akcjonariuszy spółki w ich uprawnieniach kontrolnych w stosunku do uchwał organów

spółki. Natomiast w przypadku uchwały nr 8 w części omawianej obecnie, chodzi o wyzbycie się określonego uprawnienia – do wyrażania bądź odmowy wyrażania zgody na składanie przez zarząd w imieniu Spółki oświadczeń w zakresie praw i obowiązków majątkowych Spółki, o ile wartość jednostkowego zobowiązania lub prawa jest wyższa niż 250.000 zł – przez radę nadzorczą, w stosunku do której uprawnienia kontrolne poszczególnych akcjonariuszy są mocno ograniczone (co zresztą również było podnoszone przez powoda w ramach jego argumentacji dotyczącej uchylenia uchwały w zakresie przeniesienia określonych uprawnień walnego zgromadzenia na rzecz rady nadzorczej). Zatem uchwała nr 8 NWZ pozwanej w obecnie omawianym zakresie, nie ogranicza uprawnień akcjonariuszy tak dalece, jak czyni to w zakresie uchylonym przez Sąd w punkcie 2 wyroku oraz jak uchwała nr 9, uchylona w punkcie 3 wyroku. Stąd też odmienna ocena Sądu, jeśli chodzi o wykazanie przez powoda powoływanych przez niego przesłanek jej uchylenia, skutkująca uznaniem powództwa także w tym zakresie za bezzasadne i jego oddaleniem.

Sąd postanowił o zniesieniu kosztów postępowania między stronami, stosując przepis art. 100 zd. 1 k.p.c., albowiem żądania pozwu zostały tylko częściowo uwzględnione – w zakresie zbliżonym do połowy, zaś obie strony poniosły również podobne koszty procesu, na które złożyły się koszty zastępstwa procesowego.

O ściągnięciu od pozwanej części nieuiszczonych kosztów sądowych orzeczono na podstawie art. 113 ust. 1 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (tekst jedn. - Dz. U. z 2010 r. Nr 90, poz. 594) w zw. z art. 100 k.p.c. Na koszty te złożyła się opłata od pozwu, obliczona według liczby zaskarżonych uchwał. Sąd uwzględnił żądania pozwu w zakresie jednej uchwały w całości oraz jednej uchwały w części. Zatem suma nieuiszczonych opłat obciążających pozwaną wynosi 2000 zł opłaty od uwzględnionego w całości żądania dotyczącego uchwały nr 9 oraz 1/2 opłaty (tj. 1000 zł) od uwzględnionego w części żądania dotyczącego uchwały nr 8.